

Handleiding

De scholen zijn na de zomer gestart vol verwarring en onzekerheid over hoe het dit jaar zal lopen. Hoe besmettelijk zijn pubers? Hoeveel risico lopen leraren? Is de ventilatie in de lokalen adequaat? Zijn mondkapjes een oplossing?

Leerlingen en ouders kijken naar leraren, leraren kijken naar besturen, besturen kijken naar minister Slob. Die benadrukt dat iedereen zich vooral aan de regels moet houden. Maar dat is juist het punt: bestaande regels bieden geen soelaas.

Zijn collega-minister Carola Schouten sprak vlak voor de start van het schooljaar wijze woorden in het programma Zomergasten. "Besturen is vaak een keuze tussen fout en ook fout", zei ze. "Tussen pijnlijk en pijnlijk. Als iets een makkelijk besluit is, komt het niet op mijn bureau."

Makkelijke besluiten zijn er niet als het gaat om het coronavirus. Bestuurders wegen de risico's af door ze in het perspectief te zetten van het beoogde resultaat. Nu is het lastige van onderwijs dat zelfs over dat resultaat geen eenduidige opvattingen bestaan.

Minister Slob lijkt zich te hebben vastgeklampt aan het meest tastbare element van dat resultaat: cijfers en diploma's. Dat heet in het Grieks poiesis: de tafel als resultaat van het timmerwerk. In het onderwijs is de praxis minstens zo belangrijk: dat deel van het resultaat dat in het werk zelf besloten ligt. Zoals bij een muziekuivoering. Na afloop is de muziek weg. De uitvoering heeft zeker resultaat gehad voor het publiek. Maar je kunt dat resultaat niet zien of vastpakken.

Een belangrijk procesresultaat van onderwijs is de relatie tussen leraar en leerling. Daarin wordt het verschil gemaakt voor de leerlingen. Daar stemmen leraren en leerlingen af in een voortdurend ruimte geven en grenzen stellen, uitdagen en bemoedigen. De leraar erkent de leerling in zijn bestaan. Dat heeft een waarde op zich.

De coronamaatregelen leiden tot een verarming van de relatie en bedreigen zo het resultaat van onderwijs. Niet zozeer omdat we niet meer weten of een kind een diploma mag krijgen, of kan overgaan, maar omdat het kind niet langer echt gezien wordt. De betekenis verdwijnt. Dat ging voor 'corona' ook niet altijd goed, maar het wordt nu extra scherp uitgelicht.

We kunnen de risico's van de coronacrisis daarom pas goed afwegen – de minst foute besluiten nemen – als we onszelf toestaan om breed naar het resultaat van onderwijs te kijken. Dat is niet eenvoudig. Maar dat is de kern van besturen: handelen als er nog geen handleiding is. <

Hartger Wassink

Zelfstandig onderzoeker en adviseur